

حکم نامگذاری لقب آیت الله العظمی

اختصاص داشتن نام آیت الله العظمی به امیرالمؤمنین (ع)

بخشی از کتاب مشابہات جلد سوم سوال ۱۲۱ نوشته:

سید أحمد الحسن عَلَيْهِ السَّلَامُ

وصی ورسول الإمام المهدي عَلَيْهِ السَّلَامُ

۲۰۰۴ میلادی

متن و ترجمه

بسم الله الرحمن الرحيم

اللهم صل على محمد وآل محمد الأئمة والمهديين وسلم تسليماً

سؤال / ۱۲۱: کثر تسمية (آية الله العظمی) عند متأخري العلماء، فما معنى آية الله العظمی؟ وهل هي مختصة بالأئمة (ع) أم عامة لكي تطلق على جميع العلماء؟
 الجواب: (قَالَ لَهُمْ مُوسَى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَيَّ اللَّهُ كَذِبًا فَيُسْجِتَكُمْ بَعْدَ ابٍ وَقَدْ خَابَ مَنْ افْتَرَى). الآية هي العلامة أو الدليل، ونسبتها إلى الله سبحانه وتعالى إما من جهة إثبات وجوده سبحانه وتعالى، وإما من جهة معرفته سبحانه وتعالى. فأما من جهة إثبات وجوده سبحانه وتعالى فتكون كل المخلوقات والموجودات آيات الله سبحانه وتعالى والإنسان أعظمها، فكل الموجودات مشيرة إلى وجود الخالق؛ لأنها مخلوقة، ومشيرة إلى وجود المؤثر لأنها آثار، والإنسان أكثرها دلالة وإشارة على وجود الخالق سبحانه وتعالى. وأما من جهة معرفته سبحانه وتعالى فلا تكون آيات الله إلا حججه سبحانه وتعالى على خلقه، حيث إن بهم يعرف الله فهم الأدلاء عليه بالحق واليقين، وبهذا المعنى يكون آيات الله هم الأئمة (ع)، وآية الله العظمی أمير المؤمنين علي بن أبي طالب (ع) بالخصوص، ويكون آية الله في هذا الزمان هو الإمام المهدي (ع)، بل ولا يصح بهذا أن يسمى الإمام المهدي محمد بن الحسن (ع) بآية الله العظمی؛ لأن هذه المبالغة خص بها وصي الأوصياء علي بن أبي طالب (ع) باعتبار أنه من عرف الله وعرف الخلق بالله سبحانه وتعالى بعد محمد(ص).

پرسش ۱۲۱: نزد علمای متأخر، نام گذاری به (آیت الله العظمی) فراوان شده است. معنی آیت الله العظمی چیست؟ و آیا این اصطلاح مختص ائمه (ع) می باشد؟ یا اینکه عام است و در نتیجه می توان آن را به همی علما اطلاق نمود؟

پاسخ: (موسی به آنان گفت: وای بر شما! دروغ بر خدا نبندید، که شما را با عذابی نابود می سازد و هر کس که (بر خدا) دروغ ببندد، نومید می شود).^۱ (آیت) همان علامت یا نشانه است، و نسبت دادن آن به خداوند سبحان و متعال یا از جهت اثبات وجود او است و یا از جهت شناخت و معرفت به او سبحان و متعال می باشد. پس از جهت اثبات وجود خداوند سبحان و متعال، تمام مخلوقات و موجودات آيات و نشانه های خداوند سبحان و متعال هستند و انسان عظیم ترین آنها می باشد. تمام موجودات به وجود خالق اشاره دارند؛ چرا که آنها مخلوق اند، و نیز به وجود مؤثر دلالت دارند چرا که آنها آثار هستند، و بیش ترین اشاره و دلالت بر وجود خالق سبحان و متعال از آن انسان می باشد. اما از جهت شناخت و معرفت خداوند سبحان و متعال، آيات الهی فقط حجت های او سبحان و متعال بر خلق هستند؛ به گونه ای که به وسیله ی آنها خداوند شناخته می شود، پس اینها به حق و یقین، دلایل و نشان گره های خداوند هستند. به این معنا،

آیات الله، ائمه (ع) هستند و آیت الله العظمی، به طور خاص امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) می باشد. در این زمان، آیت الله، امام مهدی (ع) است، و حتی بر این اساس صحیح نیست که امام مهدی محمد بن الحسن (ع) نیز آیت الله العظمی نامیده شود؛ چرا که این مبالغه‌ای است که وصی اوصیا علی بن ابی طالب (ع) به آن مخصوص گشته است؛ به این اعتبار که پس از حضرت محمد (ص) او کسی است که خداوند را شناخت و خداوند سبحان و متعال را به خلق شناسانید.

ولما كان العلماء لا يريدون المعنى الأول قطعاً؛ لأنه يشمل كل إنسان سواء كان صالحاً أم طالحاً، بل إن المعنى الأول ناظر إلى جنس المخلوق، فاستخدامه للتمييز بين أفراد الجنس الواحد سفه وفسطة لا طائل من ورائها، إذن فهم يريدون المعنى الثاني قطعاً، وهم بهذا قد وقعوا في المحذور، فإطلاق هذه التسمية أي آية الله على غير الأئمة (ع) حرام بل وإطلاق آية الله العظمی على غير أميرالمؤمنین (ع) حرام أيضاً. وقد ورد في الروايات الصحيحة عنهم (ع) تسمية فاطمة (ع) والأئمة (ع) بآية الله، عن الكاظم (ع) عن آبائه (ع) عن رسول الله (ص)، قال: (دخلت الجنة فرأيت على بابها مكتوباً بالذهب: لا إله إلا الله، محمد حبيب الله، علي بن أبي طالب ولي الله، فاطمة آية الله...)، وعن أميرالمؤمنین (ع) قال: (الإمام كلمة الله، وحجة الله، ووجه الله، ونور الله، وحجاب الله، وآية الله، يختاره الله ويجعل فيه ما يشاء ويوجب له بذلك الولاية والطاعة على جميع خلقه، فهو وليه في سماواته وأرضه...).

از آنجا که علما به طور قطع و یقین، معنای نخست را اراده نکرده‌اند چرا که هر انسانی اعم از نیکوکار و بدکردار را شامل می شود و حتی این معنای نخستین ناظر بر جنس مخلوق به طور عمومی است و استفاده از آن برای تفاوت قایل شدن میان افراد یک جنس، سبک عقلی و سفسطه‌ای بیش نیست، بنابراین آنها به طور قطع و یقین معنای دوم را قصد کرده و به این ترتیب در عملی حرام و ممنوع وارد شده‌اند. بنابراین اطلاق این نامگذاری یعنی آیت الله بر غیر از ائمه (ع) حرام است و حتی اطلاق آیت الله العظمی برای کسی جز امیرالمؤمنین (ع) نیز حرام می باشد. در روایات صحیح از ائمه (ع)، نامگذاری فاطمه (ع) و ائمه (ع) به آیت الله، وارد شده است. از امام کاظم (ع) از پدرانش (ع) از پیامبر خدا (ص) روایت شده است که فرمود: (وارد بهشت شدم و دیدم که بر دروازه‌ی آن با طلا نوشته شده است: لا اله الا الله، محمد حبيب الله، علي بن أبي طالب ولي الله، فاطمه آية الله....)^۲. از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده است که فرمود: (امام کلمه‌ی خدا و حجّت خدا و وجه خدا و نور خدا و حجاب خدا و آیت خدا است. خداوند او را انتخاب کرده و هر چه بخواهد در او قرار می دهد و با آن، ولایت و طاعت بر جمیع خلق را برایش واجب می گرداند

و او ولیّ خداوند در آسمانها و زمین است).^۳

وورد تسمية أميرالمؤمنين علي بن أبي طالب (ع) بأية الله العظمی، قال الشيخ المفید والشهید والسید بن طاووس في كتاب الإقبال (رض) روي أن جعفر بن محمد الصادق (ع) زار أميرالمؤمنين صلوات الله عليه بهذه الزيارة: (... إلى أن قال (ع): السلام عليك يا آية الله العظمی ...). وورد النهي والإنكار على من يسمي غير علي بن أبي طالب (ع) بأميرالمؤمنين، عن الصادق (ع): سأله رجل عن القائم (ع) يسلم عليه بأمرة المؤمنين، قال: (لا ذاك اسم سمي الله به أميرالمؤمنين (ع) لم يسم به أحد قبله، ولا يتسمى به بعده إلا كافر، قلت: جعلت فداك كيف يسلم عليه؟ قال: يقولون السلام عليك يا بقية الله، ثم قرأ: (بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ). وسئل الرضا (ع): لِمَ سُمِّي أميرالمؤمنين (ع)؟ قال (ع): (لأنه يميّزهم العلم، أما سمعت في كتاب الله: (وَتَمَيِّزُ أَهْلَنَا). فإذا كان لا يتسمى بعد علي (ع) بأميرالمؤمنين إلا كافر، فما هو دليلهم على أن يسموا أنفسهم باسم خُصَّ به أميرالمؤمنين (ع)، وهو آية الله العظمی.

در خصوص نام گذاری امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) به آیت الله العظمی، شیخ مفید و شهید و سید بن طاووس در کتاب اقبال گفته اند که روایت شده جعفر بن محمد صادق (ع) امیرالمؤمنین که سلام و صلوات خداوند بر او باد را این گونه زیارت کرده است: **تا آنجا که فرمود:... السلام عليك يا آیت الله العظمی....**)^۴. همچنین از اینکه کسی غیر از علی بن ابی طالب (ع) امیرالمؤمنین نامیده شود، نهی و انکار شده است. از امام صادق (ع) روایت شده است که مردی از ایشان درباره ی قائم (ع) پرسید که آیا در مقام خطاب و سلام او را امیرالمؤمنین گویند؟ فرمود: (نه، امیرالمؤمنین اسمی است که خداوند امیرالمؤمنین (ع) را به آن نامیده و نام هیچ کس نه پیش از او و نه پس از او نبوده مگر آنکه آن شخص کافر باشد. عرض کردم: فدایت شوم! چگونه بر او سلام گویند؟ فرمود: می گویند السلام عليك يا بقية الله. سپس این آیه را قرائت نمود: «بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»^۵. از امام رضا (ع) پرسیده شد: چرا امیرالمؤمنین (ع) به این نام نامیده شد؟ امام (ع) فرمودند: (زیرا او مؤمنان را با علم روشن می سازد. آیا در کتاب خداوند نشنیده ای «و ما برای خانواده خویش موادّ غذایی می آوریم»^۶. حال اگر کسی پس از حضرت علی (ع) به امیرالمؤمنین نامیده نمی شود مگر کافر باشد، دلیل آنها چیست که خود را به نام اختصاص یافته ی امیرالمؤمنین که آیت الله العظمی می باشد، نام می نهند؟

^۳ - بحار الانوار: ج ۲۵ ص ۱۶۹، نقل شده از مشارق انوار یقین بُرسی.

^۴ - بحار الانوار: ج ۹۷ ص ۳۷۳؛ اقبال: ص ۶۰۸؛ مفاتیح الجنان: ص ۴۴۸، زیارت امیر المؤمنین در روز میلاد نبی اکرم (ص).

^۵ - کافی: ج ۱ ص ۴۱۱ ح ۲.

^۶ - کافی: ج ۱ ص ۴۱۲ ح ۳. یوسف: ۶۴.

(إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْهُدَى * أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ... وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً * فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا * ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اهْتَدَى). فيجب أن لا يتعدى الناس حدودهم وخصوصاً العلماء، وعليهم الالتفات إلى هذا الحق والانصياع له، فبالتواضع تنبت الحكمة لا بالتكبر.

(اینها چیزی نیستند جز نام‌هایی که خود و پدران‌تان به آنها داده‌اید و خداوند هیچ دلیلی بر آنها نفرستاده است. تنها از پیِ گمان و هوای نفس خویش می‌روند و حال آنکه از جانب پروردگارشان هدایت آمده است * آیا هر چه آدمی آرزو کند برایش حاصل است؟... اینان را به آنچه می‌گویند هیچ دانشی نیست، تنها از پندار خود پیروی می‌کنند و پندار برای شناخت حقیقت کافی نیست * پس تو نیز از کسی که از سخن ما روی گردان می‌شود و جز زندگی دنیوی را نمی‌جوید اعراض کن * مُتَّهَى دانش آنها همین است. پروردگار تو به آن کس که از طریق او گمراه می‌شود یا به راه هدایت می‌افتد داناتر است).^۷ مردم و به ویژه علما نباید از حدود خود فراتر روند و آنها باید متوجه این حقیقت باشند و به آن گردن نهند؛ که با تواضع، حکمت می‌روید نه با تکبر!

والحمد لله رب العالمين

تهیه و تنظیم:

صادق شکاری

ربیع الأول ۱۴۴۲ هـ ق

<https://ansaralmahdi.org>

<https://sadeghshekari.com>

<https://t.me/Sadeghansary>

<http://sadeghshekari.blog.ir>

جهت آشنایی با دعوت سید احمد الحسن علیه السلام به تارنمای رسمی مراجعه نمایید:

<https://almahdyoon.co>

مطالب مرتبط :

[دانلود بیانیه‌های سید احمد الحسن \(ع\)](#)

[دانلود خطبه‌ها و سخنرانی‌های سید احمد الحسن \(ع\)](#)

[دانلود کتاب‌های سید احمد الحسن \(ع\)](#)

[دانلود کتاب متشابهات](#)